

ДЕМОКРАЦИЯ И ЧОВЕШКИ ПРАВА

ПОЛИТБАРОМЕТЪР

Година 22, брой 2
Февруари 2022

Борис Попиванов

Войната в Украйна е предизвикателство за управляващото мнозинство в България, но и допълнителен шанс за стабилизацията му.

Разделението между русофили и русофоби в българското общество засега не поражда сериозна политическа и парламентарна конфронтация.

Неефективността на българските партии създава пространство за нови политически проекти и популистки мобилизации.

ДЕМОКРАЦИЯ И ЧОВЕШКИ ПРАВА

ПОЛИТБАРОМЕТЪР

Година 22, брой 2
Февруари 2022

Съдържание

1.	ВЪНШНОПОЛИТИЧЕСКА ДИНАМИКА	2
2.	ИНСТИТУЦИИТЕ И ДНЕВНИЯТ РЕД НА ОБЩЕСТВОТО	4
3.	СЪСТОЯНИЕТО НА ПАРТИЙНАТА СИСТЕМА	6
4.	ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРОГНОЗИ	9

1

ВЪНШНОПОЛИТИЧЕСКА ДИНАМИКА

Войната в Украйна. Инвазията на Русия в Украйна неизбежно пренареди дневния ред на българската политика. Преди нея България се въздържа от ясна позиция за ескалацията на напрежението в Украйна. Конфликтът там бе една от темите на проведения под ръководството на президента Румен Радев Консултативен съвет за националната сигурност, но в общата декларация след Съвета се говореше единствено за състоянието на българските отбранителни способности. Решението на Русия да признае независимостта на т.нар. Донецка и Луганска народни републики раздели политическите сили, които излязоха в Народното събрание с различни декларации и не пожелаха да ги обединят в общ документ. Началото на инвазията обаче промени атмосферата. Българските институции реагираха сравнително бързо и консенсусно. Инвазията бе осъдена съвместно от президента Радев и премиера Петков на извънредна среща, а по-късно Народното събрание излезе с декларация срещу действията на Русия. Вярно е, че този акт бе предшестван от 6-часова дискусия с разнообразни гледни точки, но в крайна сметка бе постигнат почти пълен консенсус (с изключение на „Възраждане“ и с възражение на БСП по една от точките, свързана с налагането на санкции).

В международен план България застана безрезервно зад позициите на международните формати, в които участва. Показано бе пълно единство с ЕС по въпроса за санкциите (изразено от премиера Кирил Петков на извънредната среща на върха), с НАТО за укрепване на източния фланг на Алианса, със Съвета на Европа за замразяването на членството на Русия, с ОССЕ за осъждане на руската инвазия. България също така в синхрон с мнозинството централно- и източноевропейски държави затвори въздушното си пространство за руски полети. По линия на НАТО България дори бе сред активните участници в търсенето на решения, като се нареди сред 8-те държави, поискали консултации по силата на чл.4 от Северноатлантическия договор заради заплахи към сигурността на страни-членки. Отделно от това президентът Радев присъства на срещата на т.нар. Букурещка деветка (страните от Източния фланг на НАТО) във Варша-

ва и подкрепи одобрената там позиция. Редно е да се посочи, че България не използва други дипломатически средства за въздействие, като за разлика от редица европейски страни не привика (поне засега) руската посланичка в Министерството на външните работи. Накратко, българската позиция по украинския конфликт е ясна и солидарна със западните партньори, без да се отличава с крайности.

Неясен остава големият въпрос с потенциалните украински бежанци и с българската диаспора в Украйна. Изразена бе принципна готовност за прием на бежанци, включително и в хотели по Черноморието, а също и бяха анонсирани „коридори“ за изтегляне на българи към страната. Липсва обаче цялостен план. Всъщност за стратегия по отношение на българите в Украйна на този етап призовава само извънпарламентарната ВМРО.

Постигнатото единство в българската позиция се концентрира в поведението на институциите. В публичното говорене изпъкна обаче разминаване, очертано от по-категоричното и решително присъствие на премиера Петков и далеч по-умерената и пълна с уговорки теза на военния министър Янев. Янев дори първоначално отказа да назове събитията в Украйна „война“, а после изрази съмнения, че българският национален интерес ще бъде ефективно защитен. В крайна сметка Петков поиска оставката на Янев. От една страна, в контекста на тенденциите в ЕС от последните дни това е логичен ход. В противен случай биха възникнали – и бързо биха се разпространили по света – твърдения, че България се опитва да пази задна вратичка в оценката за конфликта. От друга страна, тъкмо оставката на военен министър при бушуваща в близост война може да насърчи нежелани за България геополитически интерпретации. От значение в този казус ще бъде и гледната точка на президента Радев, който не само е близък до Янев, но и отчасти споделяше неговото виждане за първостепенната роля на дипломатията в следвоенното уреждане на конфликта.

Опити за вътрешнополитическа употреба на войната в Украйна има, но те сякаш са доминирани

от притеснения за развитието на конфликта и не преобръщат общата политическа ситуация. Извън споровете около военния министър градусът на конфронтация сред политическия елит не е висок. Нито една парламентарна сила, дори русофилската „Възраждане“, не подкрепи изрично руската инвазия. Само ръководството на извънпарламентарната „Възраждане на Отечеството“ отиде в Руското посолство за да изрази съпричастност. Опозиционната ГЕРБ застана практически без уговорки зад кабинета. Извън реториката нямаше обаче и сериозни опити за ескалация на антируската политика. Единствено при обсъждането на държавния бюджет заместник-председателят на ГЕРБ Даниел Митов предложи българска военна техника да не се ремонтира в Русия, но предложението бе отхвърлено от мнозинството и от ГЕРБ не положиха усилия да извлекат от това някакви дивиденди.

Македонският възел. Динамиката в отношенията между България и Северна Македония бе разбираемо засенчена от събитията в Украйна. Преди това обаче бяхме свидетели на усилия на българското правителство да се продължи необичайно интензивния диалог, макар и без еднозначни резултати. Така например българският външен министър Теодора Генчовска посети Скопие, осъществен бе първи самолетен полет между София и Скопие с участието на транспортните министри на двете страни, постигнати бяха споразумения за програми за академичен обмен. Същевременно позицията на Северна

Македония към България остана до голяма степен двусмислена. Президентът Стево Пендаровски почти успоредно ласкаеше българския премиер Петков, че действа като големия борец за права и свободи Нелсън Мандела, и организираше срещи с организацията ОМО Илинден-Пирин, претендираща за права на македонското малцинство в България. Честванията на 150-годишнината от рождението на революционера Гоце Делчев се оказаха „наполовина съвместни“ – общата церемония в Скопие се проведе само на министерско ниво, докато държавните глави и премиерите на двете държави предпочетоха отделно да отбележат датата. Към това следва да добавим и критиките към сближаването и от двете страни. В България президентът Радев предупреди премиера Петков, че януарската му визита в Скопие е била „прибързана“, докато в Северна Македония основната опозиционна партия ВМРО-ДПМНЕ настояваше България да се извини за депортацията на местните евреи по време на Втората световна война и да даде гаранции, че няма да блокира Скопие по пътя му към членство в ЕС.

Оставени да следват досегашния си ход, двустранните отношения не предвещават „пробив“ и отмяна на българското вето върху преговорния процес на Северна Македония с ЕС. Войната в Украйна обаче задава нов контекст на регионалната стабилност. Изглаждането на противоречията на Балканите би могло да се разглежда като очакване на западните партньори в условията на изострено напрежение с Русия.

2

ИНСТИТУЦИИТЕ И ДНЕВНИЯТ РЕД НА ОБЩЕСТВОТО

Правителството. Месецът се оказа критичен за новото българско управление. Множество трусове и скандали съпровождат неговите действия. Появиха се съмнения за лобизъм и за неправомерни назначения в институциите. Поредица от гафове на премиера Петков наложиха дълги обяснения и оправдания. В медиите започнаха да се тиражират прогнози за предстоящо падане на кабинета и предсрочни избори през есента. Основания за такива анализи дава и разбирането, че управленската коалиция е тежко фрагментирана, че на практика не съществува нито едно коалиционно решение, а отделни инициативи на всяка от участващите четири партии, и че съвместна отговорност не се носи. Този стил на делегиране на отговорност по определени политики на една или друга партия вече бе коментиран като дефект още по повод на коалиционното споразумение. Би могло да се твърди също, че единствено във връзка с българската позиция за войната с Украйна премиерът Петков се е опитал сериозно да обедини и координира партиите от мнозинството.

Въпреки всичко, правителството все пак има значителен ресурс да остане продължително на власт. Първо, заради анти-ГЕРБ спойката, която държи четирите партии заедно, особено в условията на нарастваща опозиционна активност. Второ, заради убедителната самореклама, която им позволява да превъзможват без големи рейтингови щети скандалите. Трето, заради наличните бюджетни възможности, които им дават самочувствие, че разполагат с достатъчно средства за контрол върху ситуацията. Четвърто, заради забележителната им енергия, която в очите на общественото мнение рязко контрастира с видимата умора на опозиционния лидер Бойко Борисов. И пето, което може би е най-важното, заради напрежението между Запада и Русия, което се очертава като дългосрочен фактор на хоризонта и стимулира политическата предвидимост и стабилност.

Енергетиката се утвърждава като ключова сфера на управлението. Промените в ръководствата на енергийния регулатор КЕВР и на държавното дружество „Булгаргаз“ демонстрират стремежа на

управляващите да търсят нова политика на ценообразуване и на организация на енергийния пазар. Визитата на финансовия министър Асен Василев и на министъра на енергетиката Александър Николов в САЩ бе посветена на въпроса за диверсификацията на енергийните доставки. Това е тема, по която правителството заработи изключително активно и в нейните рамки следва да се анализират както ускореното изграждане на интерконектора с Гърция, така и преговорите на премиера Петков в Сърбия. България също така поиска и получи от Европейската комисия допълнителна отсрочка за ревизия в Плана за възстановяване и устойчивост, насочена към ограничаване на топлоелектрическите и газовите мощности и изместването им от батерии. Всичко това говори за амбиция в относително кратки срокове да се преобразува драстично структурата на българската енергетика.

Президентът. Държавният глава Румен Радев се открои в публичното пространство с критичните си оценки за работата на правителството – по назначенията, данъчната политика, цените на горивата, македонския въпрос. Своеобразна кулминация представяше изводът на Радев „Времето за анализи изтече, необходими са действия“. Така се създаде впечатлението за задълбочаващо се напрежение между институцията и изпълнителната власт, прогнозирано впрочем още от изборите през ноември. Заедно с това обаче следва да се посочат изключително умерените реакции на премиера и финансовия министър. За конфликт трудно може да се говори, още по-малко за „война между институциите“, но дистанцията е налице. Радев се опитва да намери политическо място, което да бъде едновременно достатъчно близо до кабинета, за да не изглежда в съзвучие с опозицията, и достатъчно далече, за да не остава в сянката му и да не носи съотговорност за действията му. Високият рейтинг и кризата на политическите партии помагат на Радев да уплътнява позицията на коректив. Непосредствено предизвикателство пред тази позиция ще бъде отношението на президента към отстраняването на военния министър.

Прокуратурата. Планомерната атака срещу главния прокурор Иван Гешев продължава. И двете

страни в институционалния конфликт – прокуратура и правителство – доведоха нещата до знанието на европейските институции. Премиерът подаде на Гешев списък с 19 имена на хора, подозирани в корупция, в замяна младежката структура на ГЕРБ и журналистът Николай Барекков направиха свои списъци, уличаващи кабинета. Със скандалите около „златните паспорти“ и „Барселонагейт“ правителството иска ясно да внуши, че прокуратурата явно не си върши работата. Решението на Конституционния съд, че министърът на правосъдието има право да иска оставката на главния прокурор, поставя в затруднено положение Висшия съдебен съвет. Все още, въпреки контраакциите, които предприема, Гешев изглежда в режим „оцеляване“.

Общественото мнение. Украинската война и високата инфлация са в центъра на вниманието на българското общество, а цените на електричество то конкретно провокират сериозните притеснения на бизнеса. Национално представително проучване, проведено от агенцията „Алфа Рисърч“ в периода 6-14 февруари, дава интересна перспектива

към политическите аспекти на масовите нагласи. Президентът Радев се ползва с внушителния рейтинг от 51% доверие, който му дава възможност да отправя авторитетни послания и дори да бъде арбитър в политическия дебат. Новото правителство се радва на силно позитивно отношение (35% доверие срещу 23% недоверие), повече от всеки друг кабинет след 2009 г. Явно е, че очакванията за промяна са все така фокусирани във водещата политическа сила „Продължаваме промяната“ (ПП), която е неоспорим лидер в класацията (24%), на увеличаваща се дистанция от основната опозиция ГЕРБ-СДС (18%). Показателно е, обаче, че привържениците на ПП виждат като по-голям авторитет президента Радев, отколкото собствения си лидер Кирил Петков (при напрежение между двамата 38% от този електорат би подкрепил Радев срещу 26% за Петков). В този смисъл е все още трудно да говорим за изявено лидерство в изпълнителната власт. Обществените нагласи сякаш подтикват Радев и Петков към взаимодействие – Петков, защото Радев е по-авторитетен от него, а Радев, защото хората на искат предсрочни избори.

3

СЪСТОЯНИЕТО НА ПАРТИЙНАТА СИСТЕМА

„Продължаваме промяната“ (ПП) като водеща политическа сила продължава да концентрира най-високото ниво на обществено одобрение и заедно с това да определя в най-голяма степен дневния ред на управлението. Бюджетната процедура и съдбата на Плана за възстановяване и устойчивост са примери в тази посока. Същевременно ПП все така функционира като политическа мрежа от съмишленици, а не като партия. Забележително е, че тя наближава стотния ден на своето правителство без видими намерения дори да се учреди като партия по законния ред, да не говорим за изграждане на местни структури. Усилията са насочени най-вече към пропагандиране на дейността на отделни министри и депутати по конкретни казуси. Прави впечатление, че по-дългосрочните политически стратегии като че ли се задават от две фигури – финансовия министър Асен Василев и министъра на иновациите и растежа Даниел Лорер.

ГЕРБ-СДС като основна опозиционна партия бележи отлив на подкрепа. От една страна, това се дължи на постепенното отдалечаване от властта. От друга страна, ГЕРБ като че ли не са в състояние да наложат свои теми в българската политика и единствено реагират на действията на управляващите. Тактиката на партията остава дефанзивна. Приоритетна задача е да се защитава лидера Бойко Борисов от нападки и обвинения, а в по-малка степен – и достиженията на досегашните управления на ГЕРБ. Най-ярко тази линия пролича в дискусиите около развитието на скандала „Барселонагейт“, свързан с разследване на схеми за пране на пари при предполагаемо, но недоказано участие на Борисов. По този казус ГЕРБ не само беше най-активна в медиите и парламента, но и породила представата, че е готова на сделка – да възприеме по-кооперативно поведение спрямо управлението в замяна на отказ на властта да намесва Борисов в подобни скандали. При всяко положение не са налични обществени и политически предпоставки за скорошно завръщане на ГЕРБ в управлението. Ето защо, значение добива предстоящото в средата на март Национално събрание на партията, на което се очакват кадрови промени в ръководството и вероятно преоценка на политическия курс.

Движение за права и свободи (ДПС) поддържа изключително настъпателно политическо поведение и в този смисъл се утвърждава като по-сериозна опозиция от ГЕРБ. Основните направления на критики към правителството са в две посоки, познати от по-рано – на първо място, обвинения, че кабинетът всъщност представлява подставени лица на бизнесмена Иво Прокопиев, и на второ място, твърдения за нарушаване на човешки права. Първото направление е застъпено в серия от остри изявления и инициативи. Сред тях са законите, че разследванията на т.нар. „златни паспорти“ (получаването на българско гражданство срещу инвестиция в страната) ще улличат обкръжението на премиера; настояването да се обяви кои частни медии получават държавно финансиране; тезите, че има „корупционен риск“ в бюджета. Всичко това има за цел да внуши, че сегашното правителство обслужва Прокопиев, а по такъв начин да защити имиджа на бизнесмена Делян Пеевски, депутат от ДПС, като борец срещу олигархията и жертва на нейните нападки. Тази линия отчасти се илюстрира и във второто направление на критики. ДПС сезира прокуратурата срещу финансовия министър Асен Василев за „незаконни проверки“ на Пеевски, а също и Европейската комисия и Европейския парламент за предполагаемо нарушаване на гражданските права по време на изборите от 2021 г. Като цяло партията се опитва да изгради образ на ПП като „втори ГЕРБ“ със същите характеристики като оригинала – корупция и репресии. Нещо повече, ДПС успя да вземе политическата инициатива по една ключова за управлението тема, конституционната реформа. Въпреки многото коментари и обещания за промени в съдебната система, засега само и единствено ДПС е анонсирало идеи за промяна в Конституцията. Това ги прави незаобиколими участници в бъдещата дискусия по въпроса.

Българска социалистическа партия (БСП) полага усилия да се утвърди като самостоятелен играч в управлението, различен от останалите три формации. Партийната пропаганда акцентира на една тема, превърната в задължителна за всички говорители – че страната е получила най-социалния бюджет за последния четвърт век и че това е заслу-

га само на БСП. Цифрите не доказват убедително това твърдение, но то всекидневно се налага в медиите. Успоредно с бюджета върви и кампания по създаване на персонален имидж на лидера Корнелия Нинова като защитник на бедните и онеправданите. През януари основните въпроси на Нинова като вицепремиер и министър на икономиката бяха цените на мобилните оператори и действията на колекторските фирми, докато през февруари бе заявена амбицията държавата да купува дървесина и да я продава на хората на преференциални цени. Въпреки всичко обаче, партийното ръководство не може да преодолее впечатлението за отлив на подкрепа и продължаващо движение надолу. Социологическите сондажи, регистриращи стряскащо ниски електорални нива за БСП, всъщност изразяват резултати от една обективна тенденция на самозатваряне на партията и отблъскване на привърженици. Първо, Националният съвет взе решение да отстрани Калоян Паргов като председател на софийската организация. Начинът, по който се случи това (анонимна подписка срещу Паргов, незабавно свикване на Националния съвет и гласуване по пощата), не остави съмнение, че става дума за поредно разчистване на сметки на ръководството с вътрешнопартийни опоненти. Въпросът „кой е следващият“ в този смисъл е напълно логичен и отхвърля всякакви претенции за консолидация и обединение на левите сили. Второ, в самата партия стартира т.нар. Поход на будните, в рамките на който кандидатът за лидер Крум Зарков, евродепутатът Петър Витанов и кметът на Перник Станислав Владимиров стартираха поредица от срещи с местни структури за водене на разговори относно бъдещето на БСП. Реториката на това трио, към което започнаха да се присъединяват и други разпознаваеми лица, акцентираща на сплотяването и обновлението, влиза в контраст с поведението на ръководството и нагледно показва как за БСП е възможен друг път. Трето, неубедителната реакция на БСП на войната в Украйна (когато парламентарната група отказа да подкрепи декларация за санкции срещу Русия, а впоследствие с минимална редакция застана зад декларацията) не удовлетвори нито привържениците на руската гледна точка, нито тези на другата. Партийната фракция „Социализъм XXI век“ излезе с проруска позиция, която допълнително подчерта нежеланието на ръководството да взема ясни решения и да носи отговорност за тях. И четвърто, умножават се слуховете, че се подготвя нов ляв проект, който би включил движението на бившия омбудсман Мая Манолова и други леви формални и неформални организации. Това демонстрира, че среди извън БСП смятат партията за изчерпана и лявата политическа ниша за свободна.

„Има такъв народ“ (ИТН) като че ли не търси ясен идеологически или политически облик в управлението, а напротив, предпочита да функционира като разпределител на кадри във властта. От една

страна, това съдържа сериозен риск от политическа маргинализация, но от друга, създава възможности за политическо участие като умерена и прагматична партия, която не се ангажира в самоцелни битки и не чертае разделителни линии. Основният път, по който ИТН постига кадровите си цели, е пълната и безусловна подкрепа за кабинета, значително по-категорична, отколкото например е и при БСП или ДБ. Всъщност ИТН е единственият партньор в правителствената коалиция, който оценява досегашното управление положително и му вещае солидна перспектива. Партията също така твърдо застана зад премиера Кирил Петков и ПП по темата за войната в Украйна и изцяло защити бюджета във всичките му измерения, като по последния въпрос дори се конфронтира публично с бившия си кандидат за премиер Николай Василев. Но именно защото в най-малка степен може да бъде асоциирана с някаква собствена политическа линия, ИТН остава все пак и най-опасна за партньорите си в евентуална кризисна ситуация.

„Демократична България“ (ДБ) не успява да преодолее кризисните тенденции. След преизбирането на Христо Иванов за лидер на „Да, България“ дойде ред и на лидера на „Демократи за силна България“ (ДСБ) Атанас Атанасов да бъде преизбран. И в единия, и в другия случай сякаш липсваше сериозен анализ на причините за изборното поражение. Не бе предложена и нова перспектива. При ДСБ това прие още по-драстичен вид с обещанието на Атанасов, че „няма да се промени“. Националното събрание на партията имаше няколко резултата. Първо, Атанасов, който контролира партийния апарат и част от структурите, спечели в съотношение едва 3:2 срещу непознатата в национален мащаб своя конкурентка Цеца Бачкова. Второ, предложеното от Атанасов ново партийно ръководство включи лица, които не са популярни и от които трудно може да се очаква импулс за възстановяване на позициите на ДСБ. Трето, дискусиите, че партията трябва да укрепи идеологическия си облик и да излезе от сянката на „Да, България“, доведоха само до призови за лустрация на бившите комунисти и до референции към някакъв консерватизъм, който така и не придоби ясни очертания. И четвърто, решението на младежката организация да се саморазпусне като реакция срещу преизбирането на Атанасов бе тежък имиджов удар срещу самата способност на ДСБ да излъчи визия за бъдещето. Предстои през март национален партиен форум и на Зеленото движение, за който засега също липсват сигнали, че ще анонсира някаква съществена промяна. Като участник в управлението ДБ от своя страна не може да излезе от сянката на водещата политическа сила ПП. Христо Иванов наистина бе избран за председател на парламентарната комисия за промени в Конституцията, но неговата роля остава неясна на фона на сблъсъка между ПП и ДПС за съдебната система и главния прокурор. А

конфликтът в Украйна, който в друг момент вероятно би дал предимство на традиционната антирусска позиция на ДБ, фокусира вниманието по-скоро върху премиера Петков. Репликата на Петков, че Русия е „бензиностанция с ракети“, обезсилва цялото антируско говорене на ДБ през годините.

„Възраждане“ увеличава електоралната си тежест като най-радикална опозиция на „цялото статукво“. Фразата на лидера на партията Костадин Костадинов, че иска да „счупи“ управлението, става емблематична. Всъщност от всички парламентарно представени политически сили единствено „Възраждане“ декларира, че иска правителството да падне и да дойдат нови избори. Останалите, включително ГЕРБ и ДПС, не са излизали с такава теза. Това създава предимството на открития радикализъм, без задни вратички. Предимството обаче е условно. Тактиката на „Възраждане“ да упражнява уличен натиск срещу властта („народът“ срещу

„елита“) подтикна партията да организира втори след януари митинг по една и съща тема, отмяна на „зеления сертификат“ като противоепидемична мярка. И докато първият митинг се превърна в събитие, вторият се оказа неуспешен. Дни преди митинга кабинетът съобщи намерение за отмяна на сертификата, което разколеба потенциалните участници. А с появата си на митинга премиерът Кирил Петков иззе инициативата от Костадинов и направи собствената си реч по-голяма новина от посланията на протестиращите. „Възраждане“ не съумя също така да капитализира и образа си на твърд привърженик на сътрудничеството с Русия във връзка с украинския конфликт. Въпреки проруската си реторика в парламента, Костадинов допусна да се съгласи, че Русия е осъществила агресия, а международното право е нарушено. По такъв начин партията не изпъкна ефективно като политически полюс по нито една от централните теми на дневния ред.

4

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРОГНОЗИ

Войната в Украйна постави в изцяло нов контекст българската вътрешна и външна политика. Пред страната стоят важни въпроси, чието решаване още не се е очертало и които ще зависят от развитието и продължителността на конфликта. Сред тези въпроси първостепенно място заемат мястото на България в т.нар. укрепване на Източния фланг на НАТО, приема на бежанци от Украйна и отношението на държавата към българската диаспора в Украйна.

Очертават се и косвени последици от новата ситуация. Радикалната трансформация на българската енергетика вече е в ход и сигурно ще продължи. Все по-важни стават условията, при които България ще преговаря за нов договор за доставка на газ от „Газпром“ през 2023 г. С много висока степен на вероятност може да се прогнозира, че проектът за изграждане на АЕЦ в Белене е приключил неуспешно. Нов руски проект в държава-член на ЕС е трудно да си представим. Българският туризъм от своя страна е заплашен от криза, която ще изисква солидни държавни мерки. Стремехът за консолидация на западния свят срещу Русия ще засегне и отношенията на Балканите. Следва да се има предвид, че териториалният интегритет на Босна и Херцеговина също е поставен на сериозно изпитание. В този контекст е напълно възможен засилен натиск над България да отмени ветото си върху началото на преговорния процес на Северна Македония за членство в ЕС. Във вътрешнополитически план войната в Украйна ще поддейства стабилизиращо на българското управление. По време на конфликт политическа децентрализация няма да бъде желана от никого, особено от западните партньори на България. Нещо повече, на този етап сегашното мнозинство няма друга възможна алтернатива освен ГЕРБ на Борисов, който е политически архитект на проекта за руски газопровод през България „Балкански поток“.

Бюджетната процедура по недвусмислен начин прокарва разделението между управляващи и опозиция. Управляващото мнозинство е единно, докато ГЕРБ, ДПС и „Възраждане“ се заявяват ясно като опозиция.

Традиционното за България обществено разделение между русофили и русофоби се активира наново с началото на конфликта, но засега не придобива парламентарно измерение. Политическите партии избягват да заемат крайни позиции. Кризата на партийната система като цяло се задълбочава. Социологическите проучвания показват две печеливши партии, „Продължаваме промяната“ и „Възраждане“, но и при тях съществуват вътрешни проблеми – липсата на организация и ясен механизъм за вземане на решения при ПП и залеза на ключова тема за мобилизация при „Възраждане“ като борбата срещу протиепидемичните мерки. ГЕРБ не успява да събере подкрепа от социалното недоволство на хората в зимния сезон. И при ГЕРБ, и при ДПС като че ли има фиксация в защитата на една конкретна личност, в първия случай Бойко Борисов, във втория Делян Пеевски. Това силно стеснява полето за политическо маневриране на двете партии. Традиционната левица и традиционната десница все повече се обезличават. Както БСП, така и ДБ понесоха тежки щети от дилемата „статукво-промяна“ в българската политика. В стремеха си да се откъснат от статуквото, и двете формации не успяват засега да се докажат като част от промяната. Преизбирането на лидерите им и съхраняването на досегашния курс не обещава „промяна“, нито по-добри резултати.

Освен всичко друго, войната в Украйна увеличава рисковете пред българската икономика и се наслаждава над ефектите от социалната криза. Гражданите и малкият бизнес трудно биха повярвали, че имат „най-социалния бюджет в историята“. Създават се условия за формиране на нови политически партии. Същевременно голямата опасност е в една популистка експлоатация на обществените страхове. От институционална гледна точка балансът между президент и правителство – и по темата Украйна, и не само – се превръща в най-важно условие за легитимността на политическата система през следващите месеци.

ЗА АВТОРА

Д-р **Борис Попиванов** е доцент по политология в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Изследванията му са концентрирани в областта на политическите идеологии, теорията и историята на лявото, както и българския преход.

ИЗДАТЕЛ

Фондация Фридрих Еберт | Бюро България
Ул. Княз Борис I 97 | 1000 София | България

Отговорен редактор:
Жак Папаро | Директор, ФФЕ, Бюро България
тел.: +359 2 980 8747 | факс: +359 2 980 2438
<https://bulgaria.fes.de>

Контакт:
office@fes.bg

Използването с търговска цел на всички, издадени от Фондация Фридрих Еберт (ФФЕ) публикации, не е позволено без писменото съгласие на ФФЕ.

ЗА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Фондация Фридрих Еберт България издава „ПОЛИТ-БАРОМЕТЪР“ от 2000 година насам, анализирайки актуалните и дългосрочни политически процеси и идентифицирайки тенденциите в българската политика със специален фокус върху политически партии като главни актьори на демокрацията.

В ситуация, в която качеството и безпристрастността на българските медии са под въпрос, имаме за цел да предоставим на българските и чуждестранните читатели научна основа за по-нататъшна политическа дискусия.

<https://bulgaria.fes.de>

ПОЛИТБАРОМЕТЪР

Година 22, брой 2
Февруари 2022

Войната в Украйна е предизвикателство за управляващото мнозинство в България, но и допълнителен шанс за стабилизацията му.

Разделението между русофили и русофоби в българското общество засега не поражда сериозна политическа и парламентарна конфронтация.

Неефективността на българските партии създава пространство за нови политически проекти и популистки мобилизации.

Повече информация по темата ще намерите тук:
<https://bulgaria.fes.de>